

Antonella Lattanzi

UNA HISTÒRIA NEGRA

Traducció d'Anna Casassas

La Campana

Títol original: *Una storia nera*

© Antonella Lattanzi, 2017

Publicat per primera vegada a Itàlia per Mondadori Libri S.p.A., Milà, 2017.

Publicat amb especial acord amb The Ella Sher Literary Agency www.ellasher.com
treballant conjuntament amb MalaTesta Lit. Ag.

1a edició: setembre del 2018

© de la traducció, Anna Casassas

© Edicions La Campana

Avenir, 49, baixos, 08021 Barcelona

Tel.: 93 453 16 65

info@lacampanaeditorial.com

www.lacampanaeditorial.com

Disseny de la coberta: Núria Tremoleda

Foto de la coberta: GettyImages

ISBN: 978-84-16863-41-9

Dipòsit legal: B. 20.618 - 2018

Fotocomposició: EdiGestió (Barcelona)

Impressió a Romanyà/Valls. Capellades (Barcelona)

Per a en Leonardo

En la nitidesa de la tarda el llac no tenia gradacions, no tenia braços cap als camps i els arbres; estava tancat dins dels seus marges. I el seu color no brillava i no s'estenia pels voltants.

Aleshores jo ja era a l'altura de l'hort de casa, quan s'acaba la pujada i per arribar a la porta només queden vint minuts a peu pla. Aleshores vaig entendre que no em pot venir a ajudar ningú.

PAOLO VOLPONI, *Memoriale*

Després

Va agafar el telèfon.

–¿Manuel? –va dir–. Manuel, hola, soc jo. Tinc por, Manuel.

–¿Per què? –va preguntar en Manuel amb una veu que li va fer pena perquè, abans de conèixer-la, no havia tingut mai aquella veu.

–Tinc por, Manuel, hi ha algú –va repetir enganxada al mòbil–. Si us plau, tinc molta por.

–Estigues tranquil·la, ¿on ets?

–Al replà. –Silenci.– ¿Què he de fer? Si us plau, Manuel –va sospirar–, ¿què he de fer?

–¿I la Mara? –va dir en Manuel, que va fer un sospir–. ¿On és la Mara?

–Aquí amb mi –va xiuxiuejar, panteixant al mòbil–. ¿Manuel?

–Sí.

–Tinc por, Manuel.

–Sortiu d'aquí ara mateix... agafeu un taxi, t'espero al bar del costat del Castel Sant'Angelo, ¿te'n recordes? –va dir en Manuel.

Van arribar al bar alhora, ella va baixar del taxi suada, les cames li pesaven molt, duia la nena, la Mara, adormida a coll, i la bossa ben estreta a la mà, ell va aparcar la vespa. Ja era de nit, els cotxes passaven de pressa pel costat del Tíber, el Castel Sant'Angelo, poderós, estava il·luminat, però era fosc, era agost, feia massa calor, no es podia ni respirar, i hi havia un aire de derrota.

–¿Qui podia ser? –No li va deixar ni treure's el casc, se li va tirar al damunt, va deixar anar de cop la bossa, que va caure a terra, li va obrir els braços, el va obligar a abraçar-la, li va fer tancar els braços al seu voltant tot i tenir la Mara a coll. Després es va apartar, li va agafar fort el canell, en Manuel no aconseguia descordar-se la sivella del casc.

–Espera –li va dir ell.

Ella va continuar.

–¿Què he de fer, Manuel? –I aleshores el va deixar anar.

En Manuel finalment es va poder treure el casc, el va guardar a la maleta de la vespa, li havien quedat els cabells enganxats al front, a les temples, al clatell, es va eixugar la suor, va recollir la bossa d'ella per la corretja, la va aguantar penjant de la mà, va agafar la nena a coll. Vist així era estrany, un home amb camisa fosca i pantalons blaus amb una nena adormida, amb el cap a l'espatlla, i una bossa de dona que li penjava davant de la cama. Li va posar el braç lliure al voltant de les espatlles, la va acompanyar cap a aquell bar obert tota la nit mentre amb la mà s'eixamplava el coll de la camisa, s'ofegava, li va obrir la porta, la va deixar passar.

–Passa, amor, parlem a dins, entra, va. –Va mirar darrere seu.

Es van asseure a una tauleta i ell va deixar la bossa sobre la superfície metàl·lica que reflectia els fluorescents del bar, amb compte va col·locar la nena al banc del seu costat, la va posar tan còmoda com va poder. Aleshores va agafar les mans de la Carla, la va mirar.

–Ho sento –va dir en veu alta–, però per mi que és cosa d'en Vito, més ben dit, no per mi, segur que és cosa seva.

Sempre era cosa seva, tot, des que la Carla tenia deu anys, ara en tenia trenta-vuit però se sentia com si en tingués setanta. Va sospirar. Es van quedar asseguts a la taula d'aquell bar davant del Tíber, era l'agost del 2012, un agost normal, calorós, deien les notícies (no, no era normal, deia la Carla, tanta calor no s'havia vist mai, era una bogeria), ells s'estaven a dins del bar i mentre parlaven de tant en tant miraven pels vidres, mirades furtives i seguides. Hi havia una pols estranya, aquella nit a Roma, com la que porta el xaloc, i a la via ràpida

paral·lela al Tíber la pols s'alçava i es barrejava amb els cotxes que passaven, es distingia ben clara, il·luminada pels fanals contra el negre de la nit, els autobusos n'aixecaven de grossa i sorrenca, la tallaven al seu pas i la travessaven, els cotxes hi desapareixien i després reapareixien, les motos l'agafaven de ple, cada cop es tornaven del color marró de la sorra. Feia massa calor i era de nit, però de tant en tant en passaven, de cotxes, d'autobusos, de motos, de persones. Però per sort, a l'altra banda dels vidres, davant del bar i pels voltants, almenys pel que podien veure des de dins ells dos, almenys fins aleshores, per sort parat allà fora no s'hi veia ningú.

—I no és cosa només d'en Vito, em sap greu dir-t'ho —va dir en Manuel, de cop li va sonar el mòbil a la butxaca, el cor li va fer un bot, el va agafar.

La Carla el mirava amb cara de preocupació, ell va mirar el telèfon.

—Tranquil·la, no és res —va dir mirant de reüll el cambrer, amb una cremada en relleu que li cobria tota la galta, i tornant a guardar el mòbil—. I no és cosa només d'en Vito —va repetir—, sinó de tota la seva família, i no només de la família, sinó també dels amics del seu pare.

La Carla va alçar les mans en senyal de rendició i tot seguit les va posar al voltant de la tassa de camamilla que ell li havia demanat, a pesar de la calor. La camamilla desprenia núvols llargs i clars de fum.

—Però si el pare d'en Vito, el General, ja fa cinc anys que no surt del llit —va dir ella—. Manuel, si us plau, tu també, ¿com pot ser?

—¿Que no ho veus, Carla?, ¿què hi fa que en surti o no en surti? —La nena va sospirar dormint. La Carla també va fer una ullada al cambrer, però quan ell es va girar a mirar-la va córrer a apartar els ulls.— Són mala gent, gent perillosa —va dir en Manuel—, m'ho vas dir tu mateixa, només entenen la violència. A aquesta mena de gent tant li és si el pare encara corre o ja és al cementiri. Són amics mentre no es converteixin en enemics.

La Carla l'escoltava, però feia una cara com si sentís totes aquestes coses per primer cop.

–No pot ser –va dir–, fa setmanes que en Vito es porta bé, ho hem comentat més d’una vegada, ¿no?, ha parat, ja està. Manuel, escolta’m, és una altra cosa, una altra cosa.

En Manuel es va passar una mà per la cara, de sota la mà en van sortir dos ulls petits i unes ulleres inflades com si hi tingués aigua.

–Però Carla, amor, m’ho vas dir tu –es va excusar, va remenar el cap–, en Vito, la seva família, el seu exèrcit d’amics. Amb aquesta gent no s’acabarà mai.

I en Vito, quantes vegades l’hi havia dit: «Juro que et mato, Carla, et degollo com una truja, i mato els nostres fills.»

Abans

El 6 d'agost del 2012, la Maria Addolorata, a qui deien Mara, la filla més petita de la Carla, feia tres anys. En feia dos que la Carla, després d'obtenir el divorci, havia llogat un pis al carrer Prenestina per a totes dues, tan lluny com havia pogut del lloc on havien viscut tots junts fins aleshores. El pis era en una vella comunitat pensada per als treballadors del tren i ara deixada de la mà de Déu, amb edificis baixos, un pati interior i entrades per diversos carrers. En Nicola, el fill gran, de vint-i-un anys, i la seva germana Rosa, de dinou, havien llogat dues habitacions en un pis d'estudiants a dos carrers de casa de la mare, ell feia d'ajudant de cuina en un restaurant de la plaça Navona, ella de cambrera al mateix local. Tots quatre al piset del carrer Prenestina no hi cabien, i a més en Nicola somiava acabar portant la xicota a viure amb ell, i a la Rosa l'excitava la independència. La Mara, en Nicola, la Rosa: tots eren fills d'en Vito Semeraro.

Aquell 6 d'agost era un dia massa calorós, ple d'un sol ingrati, era d'hora i la Rosa i en Nicola van pujar al tramvia número 5. Els tocava el primer torn, a més de fer d'ajudant de cuiner i de cambrera de vegades també feien la neteja del local on treballaven. En el moment de pujar al tramvia, en Nicola va veure de llampada un Audi que es retallava contra el pas elevat del carrer Prenestina, la casa de la Carla era just allà a la cantonada, semblava el cotxe del pare.

En Nicola es va girar cap a la germana.

–¿És ell? –li va preguntar, però la Rosa duia els auriculars posats–. Ei, Rò, ¿és ell? –la va sacsejar.

Ella es va treure els auriculars amb un somriure, la Rosa sempre tenia aquest somriure a la cara, una mena de pinzellada basta com els pallassos, no es podia saber si era de debò, i va mirar cap on assenyala en Nicola estrenyent els ulls.

Es tornava lletja de cop, quan tenia por. Molt lletja. Però aleshores del cotxe en va sortir un home baix, gairebé nan, es va rascar la cuixa doblegant-se d'una manera gens natural, i es va allunyar coixejant cap al Pigneto; el cotxe, amb una dona molt ben vestida a dins –que finalment van poder veure–, va accelerar i va desaparèixer. La Rosa es va agafar a la barra del tramvia amb un sospir de descans.

–Si l'altre dia ens va dir que se n'anava, com volies que fos ell. És a Massafra –va dir–, ¿te'n recordes? Tu que sempre penses el pitjor, també.

–Però tornava avui –va dir en Nicola–, podia ser ell. –I es va girar d'esquena.

El tramvia va engegar brandant i sotragant sobre les vies, se sentia molta pudor de suor, i feia molta calor, en qualsevol moment a la gent se li desfaria la cara i es fondria amb els seients vermells.

Feia un parell de dies, tots dos havien anat a dinar amb el pare. A taula, en Vito havia demanat a la Rosa: «¿Em passes un panet, si us plau?» Ella l'hi havia passat però havia recordat que una vegada, per un panet com aquell –en Vito havia mirat el paper de la botiga, «¿Per què has canviat de fleca?», havia preguntat a la Carla, «¿eh?, digues, imbècil, ¿qui te l'ha venut, has anat a fer l'imbècil amb algú, eh?»– el seu pare havia perdut la paciència amb la seva mare, l'havia agafat com si ella estigués posseïda pel dimoni i ell fos un exorcista, i l'havia estampat contra la paret. Aleshores s'havia girat cap als fills i els havia mirat amb un amor, amb una compassió immensos. Perquè sempre era així: el seu pare no feia mai res del tot malament, sempre semblava que tot el que feia, tant si era el bé amb els seus fills –en Vito als seus fills no els havia posat mai ni un dit a sobre–, com si eren els cops que clavava a la Carla des que la Rosa i en Nicola tenien ús de raó, que tot el que feia fos només per amor.

Li va trucar a primera hora de la tarda, ell era al cotxe, tornava de Massafra, el poble d'on era originari igual que tota la seva família. Des del divorci ella no l'havia telefonat mai, va veure el nom de la seva exdona brillant a la pantalla del mòbil i li van tremolar les mans, sovint veia la Carla coberta de llum, o amb un halo fosc.

–Abans t'he trucat per felicitar la Mara, ¿per què m'has penjat? –va preguntar ell, estrenyia tant les dents que li carrisquejaven les unes contra les altres.

–¿Estàs lliure aquest vespre? –va fer ella, molt dura, amb una veu que no semblava la mateixa–. La teva filla vol que vinguis a la festa.

La veu d'en Vito quasi es va trencar, només va dir:

–Sí.

–Ens veiem a casa del meu germà, jo tinc el pis inundat, s'ha trencat l'escalfador –la veu era un xiulet d'odi.

–¿Necessites ajuda? –va dir ell–. Si vols passo a mirar-me'l.

–Si de cas havent sopat, gràcies –la veu de la Carla es va suavitzar contra la seva mateixa voluntat–. Adéu, Vito.

–Fins després. –I en Vito va enfonsar el pedal.

La mare va tancar la porta del pis darrere seu, va anar de poc que el braçalet que li havia regalat en Manuel no li quedés encastat al marc. Va agafar la nena a coll i va recollir les bosses on havia posat tot el que calia per a la festeta i el sopar. Mare i filla van entrar a l'ascensor, la mare va deixar les bosses i la nena a terra, la nena es va posar de puntetes mirant d'enfilar-se a la mare, la mare va prémer el cinc. Aquell matí havia despertat la nena amb un paquet, a dins hi havia un puzle d'esponja amb les peces molt grosses, dels que es munten per terra, per molts anys reina, i la Mara encara es despertava, a poc a poc, amb cara de son, els ulls mig tancats, el pijamet rosa de les Winx, l'escalfor del son de les criatures i l'olor, també, de les criatures. La Carla sempre havia envejat els seus fills quan eren petits, algú que et cuida, que et diu què has de fer, que t'organitza els dies i es preocupa per tu, i aquelles fagonades d'alegria incontrastable, sense por, sense ni consciència del futur, les tardes sense deures o els diumenges desenfrenats al parc; cada vegada, cada dia, l'olor de la seva filla li recordava que es

podia estar serè, no aclaparat per les coses, gaudeix d'aquesta època hauria volgut dir-li, però ja se sap que és impossible d'explicar als nens la sort que tenen de ser nens.

Juro que et mato, Carla, et degollo com una truja, i també mataré els nostres fills, quantes vegades ho havia sentit a dir al seu exmarit. Juro que et mato si et veig donar les gràcies amb un somriure a l'estanquer que et ven els bitllets del metro. Juro que et mato si et poses un vestit, o una faldilla, per sortir. Juro que et mato si tens una amiga –amb el temps les coses havien empitjorat–, si veus el teu germà, si parles amb els teus pares. Poc abans del divorci –era l'estiu, la Rosa era a Massafra, havia anat a passar dos mesos amb la família paterna, en Nicola havia anat a acampar amb la seva xicota i després havia d'anar a trobar la germana–, en Vito a la nit tancava la Carla amb clau a l'habitació. I al matí, abans d'anar a treballar, la tancava amb clau en un tros de la casa: només li deixava el lavabo i la cuina, perquè la Mara feia poc que havia nascut i podia necessitar alguna cosa. «Però ¿i si tinc una urgència amb la nena?», suplicava ella. «¿Si no es troba bé? ¿Què faig? Si us plau, Vito.» «Tornaré cada dues hores, no et preocupis. Tu a part de mi no necessites ningú.» Fins i tot li prenia el telèfon.

La Carla encara cridava una estona però després, com si ella també fos la nena de pocs mesos que tenia als braços, de mica en mica es calmava. Li venia molta son. Entre una mamada i l'altra dormia amb la seva filla, només es despertava i es posava dreta d'un bot quan sentia girar la clau al pany.

I aleshores anava remenant la cua cap a en Vito, sincerament contenta de veure'l, sincerament contenta que hi hagués algú, de nou, per protegir-la, i que no fos només ella la que havia de cuidar-se de la Mara, sinó que hi hagués algú que pensés en ella i en la Mara. Perquè, quan aquella mena de dimoni no venia a introduir-se violentament dins del seu marit, per a ella en Vito encara era el noi del qual s'havia enamorat de petita. Encara li feia accelerar el cor.

Et mato com una truja i mato els nostres fills, també, però als fills per sort no els havia tocat mai, perquè en Vito era un tros d'home que feia dos metres, amb uns braços així i unes cames així, fins el dia

que, quan va tornar a casa com sempre al cap de dues hores, va trobar la Carla despullada a la banyera i la Mara plorant, es va convèncer que en algun lloc hi havia un altre home i, despullada, la va treure de cap per avall per la finestra. La senyora del pis de sota va trucar a la policia. Però a en Vito la policia no li feia gens de por. Feia anys que les forces de l'ordre venien regularment a casa seva. Però després no hi havia mai els elements per fer res. «Has de cuidar-te dels fills», li va dir quan la va deixar estar, tornava a ser en Vito, li va fer un petó, la va tapar amb el llençol, «T'he portat flors», va dir, «Perdona», va dir, «Ens veiem d'aquí a dues hores», i se'n va tornar a la feina.

Mare i filla van arribar al cinquè, la filla encara agafada a les cames de la mare.

—Surt, va.

Però la nena no volia caminar, intentava enfilarse a la Carla, li obstruïa el pas i es va posar a queixar-se. Als pisos de més avall algú va picar repetidament la porta de l'ascensor, «Ascensor!», va cridar. La Carla va renegar. Va agafar la Mara a coll, va recollir les bosses, va sortir carregada de l'ascensor, «Ascensor!», van tornar a cridar, amb moviments desmanegats va buscar les claus per les butxaques i, finalment, va obrir.

El pis del seu germà Franco era igual de petit que el seu, simplement dos pisos més amunt, però era la casa d'un solter i semblava molt més gran, molt més bonica. I també hi havia més llum, potser els dos pisos de més feien que tingués més claror, o no, però la Carla cada vegada que hi entrava —i hi entrava sovint, per regar les plantes, per vigilar que tot anés bé, per netejar una mica—, cada vegada que hi entrava trobava que era com una estesa de sol. En Franco no hi era mai.

Ara era al Vietnam, treballava d'operador per a una documentalista romana que havia viscut deu anys tota sola en un poblet de Mèxic, s'havia de desplaçar sovint per seguir-la a ella, que corria pel món darrere dels seus projectes.

La Carla no hauria volgut fer de mestressa de casa ni després de cosidora. Quan era petita dibuixava molt bé, de gran volia ser pintora,

els seus pares eren periodistes, s'havien mort feia uns quants anys. ¿Com podia ser que li haguessin donat permís per casar-se amb aquell monstre?, ¿com podia ser que no l'haguessin arrencat de les seves urpes?, quan era petita els monstres no existien i no haurien pogut existir de cap de les maneres. Quan era molt petita, en realitat, abans de la famosa festa de Cap d'Any en què, a causa d'unes conjuntures insondables, havia conegut en Vito. Ella tenia deu anys i ell quinze, qui sap com va ser que els amics d'uns amics convidessin a la seva torre de Terracina tant la família d'ella com la d'ell, els pares d'en Vito en aquella època no es movien de Massafra «ni que caiguessin bombes». Qui sap per què aquella vegada s'havien decidit a fer el viatge, just aquella vegada que també hi havia els Romano, i no hi havia més joves, només la Carla i en Vito, qui sap si el destí, el fat, pensava la Carla mentre deixava les bosses sobre la taula i començava a treure-ho tot i la Mara no parava de queixar-se.

—¿Què t'agafa, Mara?

Qui sap si les conjuncions astrals i la lectura de la mà, les cartes del tarot i el pèndol i la taula per comunicar amb els morts, Crist o qui sigui, qui sap si haguéssim pogut veure el futur, ¿què hauríem fet?

Va treure el gran puzle d'esponja, li havia agradat molt a la Mara, tenia dibuixats els números i les lletres, la nena de cop va reaccionar, es va calmar, i molt callada es va asseure a terra a jugar.

Els fogons van començar a irradiar escalfor, a fora havia refrescat una mica, la Carla va obrir totes les finestres, una ràfega de vent va entrar al pis, va esbullar els cabells rossíssims de la Mara, la nena va alçar el cap del puzle, va obrir molt els ulls clars, com de gel, blaus com els de la seva mare, va obrir la boca i estava molt contenta, va intentar mossegar el vent com els gossos, va remugar com un gos. La Carla va mirar que la salsa *all'amatriciana* no bullís massa fort, va abaixar el foc, del forn en sortia l'olor del pollastre amb patates i espècies, es va ajupir, el va obrir, va comprovar la cocció, a fora la llum havia baixat una mica, era una mica més densa, va tancar el forn, es va eixugar les mans amb un drap. Mentre esperava que el sopar estigués a punt es va acostar a la filla amb aquells ulls de gel esbalaïts i oberts com taronges, es va asseure al seu costat, es van posar a jugar.

–T'estimo molt, Mara, ¿ho saps?

–T'etimo mama –va dir ella sense alçar el cap d'un número 3 que somreia tot groc sobre un fons rosa.

–Molt i molt, Mara. ¿I tu? ¿Tu m'estimes?

La Mara va dir:

–Tí. –I va continuar jugant.

–Sí, però ¿quant m'estimes?

La Mara va dir:

–Té. –I li va donar una D de color rajol.

La Carla la va agafar, es va posar una mà davant de la boca, va mirar el puzle i va començar a pensar on anava.

La sentència de divorci, al final, en Vito l'havia hagut d'acceptar, era la llei, però s'havia defensat amb força i amb el que semblava una sinceritat desarmant. «Està gelós de tot, fins i tot del que penso», havia dit la Carla. «No és veritat, senyoria», havia dit ell amb un somriure, segur, «no crec que la gelosia es pugui mesurar amb un metre, la gelosia té una escala de grisos. Per això diria que d'una manera absoluta no soc una persona gelosa. Qualificar-me de gelós no seria dir la veritat.» «Per tant ¿vostè no considera que fos excessivament gelós?», va preguntar el jutge. «La resposta és no. Sempre he estat un bon marit, jo, la meva dona exagera, les dones sempre exageren, per això la nostra obligació és fer-les raonar.» A partir d'aquest moment en Vito havia esperat que la justícia l'oblidés. Amb divorci o sense, però, en Vito no havia deixat mai de fer-se veure. Hi havia dies, de vegades fins i tot uns quants dies, que semblava que s'hagués calmat, que l'odi del qual estava fet se l'hagués empassat, i ell mateix finalment ja no hi fos. Aleshores la Carla començava, com el desgel, a sortir de casa una mica menys circumspecta, a agafar el telèfon amb el cor una mica menys encongit, fins i tot a fer alguna passejada. Alguna vegada fins i tot amb en Manuel, de vegades tots dos amb la Mara. Quan passava, la fúria d'en Vito era incontenible com un fenomen natural. Després de dies de silenci, sempre tornava. «La meva dona és meva fins que la mort no ens separi», per a en Vito la paraula divorci no calia ni considerar-la. «Deixa passar un quant temps», li deia la seva

germana Mimma, des de Massafra, «veuràs com la recuperaràs.» Fins que li havia obert la porta en Manuel Bocci.

Pel que en Vito havia aconseguit saber —havia demanat als seus amics de Massafra que investiguessin, i eren amics que sabien el que feien—, en Manuel, per a la Carla, fins aleshores era un perfecte desconegut. Es veien sovint, per casualitat, ell feia de psicòleg i tenia el despatx a prop de casa d'ella, era un psicòleg poc conegut però apreciat, molt compromès amb les qüestions socials, que també treballava en un consultori als afores. La Carla passava moltes hores a casa. Al matí deixava la Mara a la guarderia i anava a treballar de cosidora a mitja jornada en una botiga xinesa de la plaça Vittorio: quina impressió que feia als clients veure una italiana entre tants orientals, amagada rere el fum de la planxa o plegada sobre la màquina de cosir per fer una vora. Cap a dos quarts de tres agafava el tramvia i corria com una boja fins al Pigneto a buscar la filla a la guarderia de la plaça Condottieri, trigava tres quarts, si tot anava bé, la por de fer tard no l'abandonava mai. La Carla tenia un cotxe vell, un Micra força deteriorat; un regal de la seva amiga Anna, quan encara tenia alguna amiga, poques. «L'he de desballestar, queda-te'l tu, sempre et pot ser útil amb els nens petits», li havia dit l'Anna. Però en Vito quan ho havia sabut s'havia tornat boig, «¿On vols anar amb el cotxe, tu, eh?», li havia dit traient foc pels queixals. I només com un acte de rebel·lió, poc després d'haver marxat de casa del marit, de l'exmarit, la Carla se l'havia endut cap al carrer Prenestina. No estava assegurat, no tenia diners per a l'assegurança, la gasolina, el manteniment d'un cotxe, feia segles que no l'engegava ningú. En Nicola només tenia carnet de moto, la Rosa ni això. La Carla no havia conduït mai, s'havia tret el carnet ves a saber com, quan tenia poc menys de trenta anys, després de batallar molt amb el marit, durant una època maquíssima en Vito fins i tot l'havia ajudat a estudiar per a l'examen, i amb les pràctiques, però després, un cop ja va tenir el carnet, no el va fer servir mai. El Micra no es movia d'allà, davant de casa, inútil; com totes les bones intencions de la Carla, d'en Vito.

La Carla anava a buscar la filla a la guarderia, anava a comprar amb ella i tornaven a casa. Es quedaven totes dues soles, com sempre.

La Carla també acceptava encàrrecs a domicili, les senyores del Pigneto hi anaven a fer-se entrar els vestits, eixamplar les faldilles, cosir les cortines, la Mara era molt taciturna, no destorbava mai, jugava tota sola hores. Una vegada una senyora elegant que vivia a les torres del Pigneto, en una casa immensa amb jardí, havia dit a la Mara: «¿Vols venir a casa meva a jugar amb la meva filla? Té la mateixa edat que tu, us divertireu.» La Mara havia alçat uns ulls que irradiaven alegria, la Carla no els havia ni alçat, havia enfilat l'agulla per embastar la jaqueta de Halloween de la senyora, la senyora es vestia de presoner, només havia dit: «No».

En Nicola i la Rosa, si no treballaven i no tenien cap compromís, sopaven a casa de la mare. Sempre estaven tots quatre junts, en Nicola estava convençut que si ell hi era a la mare no li passaria mai res. Havent sopat normalment se n'anaven, «Sou joves», deia ella, «treballau molt, aneu a divertir-vos» (però en el fons jo també soc jove, no tinc ni quaranta anys, també podria sortir, també podria divertir-me). Cap a les nou, la Carla posava la nena al llit, i quan la Mara dormia la Carla finalment se sentia culpablement viva, hauria volgut tenir encara una amiga –l'Anna, com enyorava l'Anna–, beure vi, parlar d'homes, de tot. Però no, de tant en tant mirava les pel·lícules que li passava en Nicola, moltes altres vegades s'adormia com abans al costat de la nena, s'arraulia encongada contra ella, com si la Mara pogués protegir-la, de vegades pensava «¿Qui em protegeix, ara?», i trobava a faltar en Vito, només recordava en Vito bo, gairebé el cridava però després pensava, «No.» Poques vegades podia sortir, prendre una mica la fresca una horeta, res més, quan la Mara es quedava amb en Nicola i la Rosa.

Havia conegut en Manuel després d'haver-lo vist moltes vegades, al matí quan acompanyava la Mara a la guarderia o anava a comprar, a la tarda quan sortia a fer algun encàrrec al mercat de l'illa de viants, i una vegada també en un local d'allà a prop. No podia més, s'estava tornant boja tancada a casa una nit més, tota sola, i havia sortit de puntetes quan la Mara s'havia adormit. Si algú ho hagués sabut –en Vito, en Nicola, la Rosa–, que havia deixat la Mara sola, què li haurien dit, hauria tingut un bon maldecap. Havia anat a prendre

una copa de vi, encara s'havia sentit més sola –i s'havia vist amb els ulls del seu marit, el seu exmarit, porca, puta–, la nit que havia conegut en Manuel anava una mica alegre.

Un dia havien començat a saludar-se, després a dir-se alguna paraula, i no sabia ben bé com un dia en Manuel s'havia trobat al petit sofà del piset de la Carla, mirant la pel·lícula amb ella. S'havien besat. Havien fet l'amor. «No et mereixo», li deia la Carla –el mirava i el trobava tan segur, semblava que res no el pertorbés–, però la Carla no sabia que ella també era molt guapa, tan petita, tendra, tan indefensa, aquesta era la sensació que feia només de mirar-la.

«Només puc confiar en tu», li deia la Carla. En Manuel tenia quaranta anys, era un home atractiu, quan ell hi era totes les dones es tornaven una mica estranyes. La Carla tenia molta por que l'abandonés, i justament el dia abans d'aquell 6 d'agost l'havia vist per casualitat passejant amb una dona per la plaça Venezia, ella no hi anava mai a la plaça Venezia. No passejaven abraçats ni agafats de la mà, no reien amb complicitat ni es tocaven, però aquella gelosia que era com un os que tot d'una surt d'un genoll, d'un colze, del maluc, per ficar-se en una part del cos on no hauria de ser –un ull, la gola, l'estómac–, la gelosia típica d'en Vito, que la Carla coneixia tan bé, també s'apoderava d'ella i pensava, amb aquest os clavat a la gola, per exemple, que al capdavant ella i el seu marit –el seu exmarit– eren iguals, alguna cosa d'innat els unia, si no era l'amor era la ràbia.

Quan van trucar per l'interfon el sopar encara no estava a punt. La Carla estava punxant el pollastre rostit amb una forquilla, el brou per al sopar de la Mara era al foc, els carbassons *alla poverella* crepitaven a la paella. Els carbassons *alla poverella* eren un plat de la Pulla, el de l'interfon era en Vito, el so de la seva veu va fer estremir la Carla.

–T'esperava a les set –va dir en obrir la porta.

–No veia el moment de veure't. –Va deixar una ampolla de xampany i una gran bossa a terra i li va agafar les mans.– De veure-us.

«¿Es pot acabar mai un amor així?», es va preguntar la Carla, «tot i ser tan terrible», es va dir, «tot i ser tan trist», i el va fer passar.

Duia una camisa gris clar, fina, de bona qualitat, per dins d'uns pantalons gris fosc, les sabates marrons brillants, la corbata fluixa, ulleres de sol encara que fos tard, els cabells tirats enrere amb brillantina, molt negres, la pell molt blanca a pesar de tots els pèls, la barba afaitada però que s'intuïa, de tanta que en tenia i tan espessa, i altíssim com sempre. La Carla va tornar als seus carbassons, ell els va mirar però va fer com si no els veiés per no espatllar-ho tot, li va passar ràpidament pel cap el dia que els hi havia fet tastar per primera vegada, però ara ja era tot molt confús, va veure la Mara que el mirava una mica cohibida asseguda davant del gran puzle.

–¿Has vist, Mara? Ha arribat el papa!

La Carla va acompanyar el pare fins a la nena. Ell es va ajupir, el cor li anava de pressa, la nena el va mirar.

–Mara, digues hola al papa, ¿estàs contenta que ha vingut a felicitar-te? Fes-li un petó! –I la nena va somriure, li va fer un petó, i el seu pare la va abraçar.

–¿Estàs contenta que hagi vingut?

La Mara va mirar la seva mare.

–Tí –va fer, i el va abraçar.

–Ensenya el puzle al papa –va dir la mare.

En Vito es va asseure a terra al costat de la nena.

La Carla va tornar als fogons, ara afegia una mica d'aigua a la salsa *all'amatriciana* i apagava el forn, agafava unes tises grosses i es preparava a tallar el pollastre. El seu exmarit la va mirar.

–Un sopar políglota –va dir la Carla.

–Ja ho he vist. Una mica de Pulla, una mica de Roma –va dir ell, ara era al seu costat amb la Mara a coll. A la nena li havia passat la vergonya i li feia petonets.

–Papa –xiuxiuejava–, papa papa papa.

–¿T'ajudo, Cà?

–¿Juga amb la teva filla.

–¿Quants hem de ser? –En Vito mirava les bosses encara tancades de patates i d'olives i de cacauets, els fogons calents amb les cassoles, i una grenya de cabells rossíssims de la seva dona, de la seva exdona, que es va escapar de la cua rossíssima que duia al clatell. Va agafar

l'ampolla de xampany que amb les presses havia deixat a l'entrada, la va posar a la nevera, va amagar la bossa amb el regal de la Mara en un prestatge alt de la cuina, igual com feien sempre quan en Nicola i la Rosa eren petits, quan encara vivien tots junts.

—Només nosaltres.

Des de fora es veien els llums encesos del pis de l'oncle Franco i dues siluetes que, de prop, es passaven tovalles, plats, coberts, tovallons, cassoles, parlaven, s'omplien les copes. També hi havia una silueta més petita, més baixa, de tant en tant la més alta i grossa s'ajupia i l'agafava a coll, altres vegades desapareixia a terra, es veia que jugaven. La lluna era una tallada amb un tel calent de boirina al mig.

En Nicola i la Rosa van arribar junts, van entrar al pis, el van trobar serè i tebi, el ventet encara esbullava els cabells de la Mara, havia fet un dia molt calorós.

—És l'estiu més calorós que recordo, ¿oi que sí mama? —va dir la Rosa.

—No havia fet mai tanta calor. —La Carla li va fer un petó.

Però al pis de l'oncle Franco la temperatura i la llum sempre eren perfectes, tant a l'estiu com a l'hivern, en canvi al de la Carla t'hi podies fondre o gelar. Els dos nois van entrar i el van omplir de veus, hi van trobar la Carla, en Vito i la petita Mara tan tranquils que es van espantar. La Mara havia nascut menys d'un any abans del divorci. Però en Nicola i la Rosa en canvi ho sabien tot, ho havien vist tot.

Portaven una bicicleta amb rodetes per a la Mara, en Nicola la va agafar a coll.

—Puja.

La Rosa li va posar les manetes al manillar, la feia avançar.

—No ratlleu el terra de l'oncle Franco —va dir la mare—. Va, vigileu —va dir la mare, o el pare.

—¿Com és que has convidat el papa a la festa? —va preguntar en Nicola a la Carla quan van estar sols, fluixet. Fumaven abocats a la finestra, la calor era una mà feixuga que t'empenyia el cap cap avall, cap

avall, en Vito havia deixat de fumar, de beure, ell havia parat i volia que tots pareassin immediatament. Però ara la llei la feia ella.

—¿I com és que no hem sopat a casa teva sinó al pis de l'oncle Franco, eh, mama? Ei, mà! —va dir en Nicola, perquè ella fumava i no deia res.

En Nicola i la Rosa se sabien de memòria totes les regles per evitar que el pare perdés la paciència, potser per una paraula, de vegades només per un moviment. Però a la Carla aquella nit se la veia realment tranquil·la, els dos fills grans havien après a interpretar-la com un mèdium.

—S'està millor aquí, ¿no? Es respira —va dir mirant a la llunyania—, estem més còmodes. —Li va somriure, el va acariciar. Va llençar el cigarrer.— I a més, saps, la Mara en tenia moltes ganes. S'ha despertat demanant el seu pare. El veu tan poc... S'està bé ara, ¿eh? —I li va fer un altre somriure.

I en Nicola no va fer més preguntes perquè aquella nit tot era natural, i va pensar que encara que la font de la por en aquell moment fos a casa, la Carla circumscrivia tots els neguits a un altre lloc, a casa seva.

L'abril en Vito s'havia posat fet una fúria. En Manuel estava convençut que en qualsevol moment, a més de desfogar-se contra la seva exdona, també li faria mal a ell. En Vito apareixia a tot arreu, qui sap com s'ho feia per saber sempre on era la Carla i què faria, fins i tot quan no ho sabia ni ella. Si la sorprenia tota sola, pel carrer, primer venien els crits i després les amenaces, sovint els cops, o si més no paranyes. En Manuel se sentia preparat per enfrontar-s'hi, era allà per ella.

I també hi havia les estones de remordiments. En Vito l'anava a veure perquè sabia que no anava bé de diners. Ell havia fet carrera al banc, a la feina estava ben considerat, i amb el temps a més havia començat a jugar a la borsa. «Jo tinc diners, amb la pensió que et passo no en tens prou», suplicava, «també són els meus fills, deixa'm ajudar-los.» «No.»

Cap a finals de maig, la violència i la ràbia d'en Vito ja estava del tot descontrolada, les denúncies a la policia no havien servit mai de

res ni servirien de res en aquelles circumstàncies, en Vito estava fora de si, violent i rabiós com la Carla no l'havia vist mai, ja no hi havia cap coherència en la ràbia, cap metxa, i per primera vegada a la vida havia començat a tenir realment por pels fills, «Et mato com una truja i mataré els nostres fills, també.»

Després, cap a mitjans de juny, alguna cosa va canviar. Primer en Vito va desaparèixer unes quantes setmanes, després va començar a limitar-se a gestos intimidatoris com tocar el timbre del pis, rarament l'esperava amagat, alguna telefonada amb el plor a punt o la rancúnia al ple en el cor de la nit. Una vegada fins i tot havia trobat la Carla i en Manuel que tornaven del supermercat, xerrant, ell carregava les bosses plenes, ella somreia, es passava una mà entre els cabells —porca, puta—, i quan ella l'havia vist amb l'abric cordat amb les solapes amunt tot i ser el mes de juny, els cabells negríssims domats per la brillantina però una mica esbullats pel vent, havia quedat gelada. Però ell només els havia mirat, amb una mirada absent, dos ulls tan buits que podies veure-hi a través, podies veure-hi darrere seu, més enllà, els cotxes que passaven pel pas elevat, els llums de la geladeria de l'altra banda del carrer, i fins i tot un tros de la circumval·lació Casilina. «És ell», la Carla havia estirat en Manuel, «anem».

En Manuel estava vermell de ràbia, s'havia girat a mirar-lo, s'havia quedat quiet al mateix lloc, palplantat, i el mirava. «Manuel!», havia cridat ella, a punt de plorar, quantes vegades l'havia vista plorar, «Si us plau, Manuel, anem», l'havia estirat, i ell s'havia tornat a girar cap a la Carla, «Anem, Manuel, que aquest ens mata». «No et mata ningú», li havia dit ell, havia fet passar la Carla al davant i s'havia encaminat cap a casa seva, darrere d'ella, havia baixat un peu de la vorera al carrer, l'asfalt estava trencat i havia ballat, en Manuel havia alçat els ulls al cel i havia vist un ramat de cotxes que passaven rabent pel via-ducte, els llums brillaven contra els fanals alts, i més amunt, en un cel molt negre que tirava cap al gris brut, cap estrella, havia abaixat els ulls, havia posat l'altre peu davant del primer, havia mirat el portal llunyà de la Carla. S'havia quedat amb ella tota la nit, assegut, en silenci, sense parpellejar, com qui espera l'enemic, «Mentre jo hi sigui ningú et farà mal mai més, Carla». Però ella s'havia tornat boja, atrin-

xerada vigilant a fora com durant la guerra, amb els llums apagats per veure millor a fora, quan havia començat a clarejar l'havia mirat, atònita. ¿Podia ser que els amics d'en Vito –amics que eren amics del seu pare, des de feia generacions, i que pujaven de Massafra expressament per ajudar en Vito– estiguessin preparant un veritable atac? Però no havia vingut ningú, i fins aleshores no havia passat res d'especial.

Fins i tot van posar una mica de música, feia temps que la Carla no n'escoltava. Van menjar, van beure, van brindar amb el xampany que en Vito havia dut per a l'aniversari de la Mara.

–Que bo –va dir la Carla.

Xerraven, fins i tot van riure, tots al voltant de la taula petita de l'oncle Franco, estrets.

–Bones les patates! –La Mara es va posar un pilonet de carbassó a la boca.

–Ara al llit –va dir la Carla després de la cançó de per molts anys, el pastís, ara bufa, el regal del pare, una nina una mica massa moderna i tot, van estar mitja hora per entendre com funcionava, la Mara se la va endur ben abraçada al llit.

–Jo me'n vaig –va dir en Nicola–, he quedat amb la Livia. ¿Tu què fas, ¿Rosa?

–¿M'acompanyes un tros?

En Vito també es va posar l'americana, i tots estaven esbalaïts d'haver sopat en família sense crits ni cops, en Nicola i la Rosa esperaven el pare a la porta, amb els cascos a la mà, van mirar en Vito i la Carla que es quedaven un moment aturats sense saber com dir-se adéu. ¿Petons a les galtes? ¿Encaixada de mans? ¿Adéu? Una esgarrifança va recórrer tota la família, no se sabia mai quina cosa podia fer caure la Carla en mans d'en Vito, el pare estava d'esquena, els nois no veien quin múscul movia. A hores d'ara veien la ràbia del pare fins i tot pels moviments involuntaris del seu cos, la Mara, des de l'habitació, va murmurar alguna cosa dormint, es va sentir el soroll d'un gran badall. Aleshores el pare es va girar cap als nois, somreia, no se li veia cap múscul que traís ni odi ni tan sols enuig.

–¿Pà? –La Rosa va badallar, per la porta oberta entrava una mica d'aire fresc.

–Adéu! –En Nicola va començar a baixar les escales.

En Vito es va moure per anar cap a la filla, es va aturar, va tornar un moment enrere, però l'estat d'alerta ja havia passat, es veia d'un quilòmetre lluny que tot havia anat bé.

–T'espero a baix, pà, fem tard –va dir la Rosa–, en Nico ha d'anar a veure la seva xi-co-ta –va cantar la Rosa–, si arriba tard per culpa nostra a veure qui l'aguanta.

–Sí, espereu-me a baix, un minut per acomiadar-me com déu mana. No ens veiem mai.

En Nicola havia començat a baixar saltironant, va esperar la Rosa, que baixava a poc a poc amb els talons.

–¿On vas, eh? ¿A caçar-ne algun?

En Nicola va riure, la Rosa va somriure.

–Cuida't de tu –va dir.

–Em pensava que aniria molt pitjor aquesta nit, ¿no, Rosa? –En Nicola va tirar la barbata amunt cap al pis de l'oncle Franco i després va mirar el mòbil.– ¿Què et sembla, anem? Va, després ja li enviarem un missatge al papa, se m'ha fet molt tard, la Livia ja em deu estar esperant –va dir quan van arribar a baix.

Es va sentir el portal que es tancava.

–Ves a saber quanta estona estarà la mama per endreçar-ho tot, és una maniàtica –va dir la Rosa quan ja corrien amb la motocicleta.

–Jo diria que ja li agrada –va dir en Nicola mentre s'inclinava per agafar millor un revolt–, la relaxa.

Van deixar enrere les cotxeres dels autobusos, la cruïlla de Porta Maggiore, van agafar l'Scalo San Lorenzo, sobre la moto s'hi estava molt bé, una fresca inesperada acariciava els braços nus, Roma estava deserta, finalment se sentia el perfum de l'estiu, en Nicola anava molt de pressa, veia la promesa d'una nit plena de sorpreses, i la Mara dormia al llit de l'oncle Franco.